

Mühr-i Süleyman'a Meftûn

Semboller, sözden öte, cümleden öz anlamlar taşıyan, dilsiz ama oldukça fazla anlam ifade edebilen figürler. Öyle ki, bazı semboller insanlık tarihi boyunca çok uzun yıllardan beri günümüze ulaşmayı başarmış, insanlarda merak uyandıran ve evrensel anlamlar taşıyan özelliklere sahip. Hem dini, hem tarihi, hem kültürel, hem ananevi nitelikleriyle her dönem insanın hayatında yer bulan semboller, farklı farklı anlam yüklemeleriyle toplumlarda kendine yer bulmuştur.

İlimizde de eski Gümüşhane yerleşim merkezi olan Süleymaniye Mahallesi'nde bulunan Ulu Camii'nde bu motif göze çarpmaktadır. Kanuni Sultan Süleyman'ın yöreden geçerken yapılmasını istediği ve üzerinde yapım kitabesi olmadığı için yapım tarihi hususunda kesin bilginin olmadığı camii, kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen bir alan üzerine oturtulmuştur. Camiinin batı cephesi yamaca dayandığı için, sadece üst sıra pencerelerine yer verilmiştir.

Hz. Süleyman'a ait olan ve en eski mübür olma özelliğini taşıyan bu yıldızın her bir köşesinde Yahudi inancına göre İbrahim, İshak, Yakup, Musa, Harun ve Davud Peygamberlerin adı yazılı iken, İslam inancında ise Hz. Süleyman ve mucizeleri Kur'an'da sabit olduğundan simgenin önemi farklıdır. Her şeyden önce bir peygamberi temsil etmektedir. Şer güçlerden koruyan tılsımlı olduğuna inanılan bu mübür için İslam inancında da aynı düşünce söz konusudur.

Devamı 8. Sayfada

GÜNCEL

BEN BİR LİMON AĞACIYIM KÜTÜPHANEDE

► 3. Sayfada

AKTÜALİTE

ZİLLİ KİLİM DÜNYAYA AÇILMAK İSTİYOR

► 6. Sayfada

TURİZM

TARİH SİZİ ÇAĞIRIYOR

► 9. Sayfada

AKTÜALİTE

NE GÜZEL KOMŞUMUZDUN SEN ERTEM ABİ

► 5. Sayfada

KÜLTÜR-TURİZM

GÖĞE BAKMA DURAĞI

► 4-7. Sayfada

İNSAN ve YAŞAM

MUSTAFA AKBULUT

► 10. Sayfada

Başımız sağolsun

Şehit Uzman Jandarma V. Kad. Çvş. Özgür Tok, 08 Mart 1975 tarihinde Erzurum ili Şenkaya ilçesinde dünyaya gelmiştir. 04 Ağustos 2000 tarihinde Jandarma Okullar Komutanlığı'ndan mezun olduktan sonra sırasıyla İstanbul İl Jandarma Komutanlığı, Tunceli İl Jandarma Komutanlığı, İzmir İl Jandarma Komutanlığı ve Van İl

Jandarma Komutanlığı'nda görev yapan Şehit Uzman Jandarma V. Kad. Çvş. Özgür Tok, 2014 yılı genel atamalarında Gümüşhane İl Jandarma Komutanlığı emrine atanmıştır. 05 Haziran 2016 tarihinde saat 10.15 sıralarında Gümüşhane ili Torul ilçesi Harmancık Tüneli mevkiinde terör örgütü mensuplarının açılan ateş sonucu ağır yaralanan Şehit Uzman Jandarma V. Kad. Çvş. Özgür Tok, kaldırıldığı Gümüşhane Devlet Hastanesinde şehadete erişmiştir. Şehidimiz evli ve 2 çocuk babasıdır.

Nur içinde yat şehidim. Vatan bir evladını daha kazandı. Allah senin gibi yiğitleri başımızdan eksik etmesin.

Şehit Jandarma Er Salih Bulut, 01 Ağustos 1995 tarihinde Sivas ili Yıldızeli ilçesi Kavak Köyü'nde dünyaya gelmiştir. 02 Kasım 2015 tarihinde 125'inci Jandarma Eğitim Alay Komutanlığına katılarak 05 Aralık 2015 tarihinde acemi eğitimini tamamlayan Şehit Jandarma Er Salih Bulut, 12 Aralık 2015 tarihinde Gümüşhane İl Jandarma Komutanlığı Torul İlçe Jandarma Komutanlığı emrinde göreve başlamıştır.

05 Haziran 2016 tarihinde saat 10.15 sıralarında Gümüşhane ili Torul ilçesi Harmancık Tüneli mevkiinde terör örgütü mensuplarının açılan ateş sonucu ağır yaralanan Şehit Jandarma Er Salih Bulut, tedavi gördüğü Trabzon Farabi Devlet Hastanesinde 06 Haziran 2016 tarihinde şehadete erişmiştir. Nur içinde yat şehidim.

DOKA Dergisi, 29. sayıyı Gümüşhane'ye ayırdı

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) tarafından yayınlanan DOKA Dergisi, 29. sayısında Gümüşhane'yi tanıttı.

DOKA'nın Gümüşhane'ye yer verdiği "Doruklara Sevdalı Kent Gümüşhane" başlıklı özel sayısında; Gümüşhane Valisi Yücel Yavuz, Belediye Başkanı Ercan Çimen, İl Genel Meclisi Başkanı Şerif Bayraktar, Vali Yardımcısı Şenol Turan, Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı İsmail Akçay ile yapılan röportajlara ve ilçe kaymakamlarının anlatımlarına yer verildi.

Kanuni Gümüşhane'de

Osmanlı İmparatorluğu'nun 10. Padişahı Kanuni Sultan Süleyman, Gümüşhane'de düzenlenen 8. Kanuni Günleri Etkinliği ile anıldı.

Etkinlik kapsamında ilk olarak, kent merkezinde Fuadiye Caddesi'nden Gümüşhane Belediyesi önüne kadar kortej yürüyüşü gerçekleştirildi. Mehteran eşliğindeki gerçekleşen kortej yürüyüşüne temsili Kanuni Sultan Süleyman da at üstünde eşlik etti. Yürüyüşün ardından, Kanuni Sultan Süleyman'ın adını verdiği tarihi Süleymaniye Mahallesi ve aynı adı taşıyan caminin avlusunda gerçekleştirilen ve mehteran gösterisiyle devam eden program, Kanuni Sultan Süleyman dönemi sanatçılarından Matrakçı Nasuh'a ait eserlerin de sergilendiği Kanuni Sultan Süleyman Gravür, Fotoğraf Sergisi'nin gezilmesi ve Sultan Süleyman Pilavı'nın ikram edilmesiyle sona erdi.

Teşekkürler Gümüşhanespor

Spor Toto 2. Lig Kırmızı Grup'ta tüm sezon boyunca centilmenlik, sportmenlik ve saygı çerçevesinde mücadele ederek, şehrimizin daha önce hiç yaşamadığı play-off final heyecanını bizlere yaşatan Gümüşhanespor'un değerli yöneticilerine, teknik ekibine, futbolcularına, tüm çalışanlarına ve Gümüşhanespor'u iç sahada ve deplasmanda yalnız bırakmayan eşsiz taraftarıyla birlikte emeği ve katkısı olan herkese, Süleymaniye Gazetesi Yayın Kurulu olarak teşekkür eder, PTT 1. Lig yolunda gelecek sezonun da başarılı bir sezon olmasını ve şampiyonluğumuzla neticelenmesini dileriz.

Karaca Mağarası ziyaretçi akınına uğruyor

Torul ilçesine bağlı Cebeli Köyü sınırları içerisinde bulunan dünyaca ünlü damlataşı Karaca Mağarası, çok çeşitli renkteki sarkıtları, dikitleri, sütunları, org desenli duvarları, mağara çiçekleri, mağara incileri, fil kulakları, traverten havuzları, traverten basamakları, mağara gülleri ve özellikle astım başta olmak üzere solunum hastalıklarına iyi gelen havasıyla ziyaretçilerin ilgisini çekmeye devam ediyor.

Geçtiğimiz turizm sezonunun ilk bir buçuk aylık döneminde 10.000 turistin ziya-

ret ettiği Karaca Mağarası'nı, yeni sezonun aynı döneminde %25'lik artışla 11.400'ü yerli, 1.100'ü yabancı olmak üzere toplam 12.500 turist ziyaret etti.

Şehir merkezine 17 kilometre mesafede, denizden bin 550 metre yükseklikte yer alan Karaca Mağarası'nın giriş noktasından en uç noktaya uzunluğu 150 metre, ortalama tavan yüksekliği 18 metre ve toplam iç alanı yaklaşık bin 500 metrekaredir.

Gazetemizde yaprak dökümü...

Yayın hayatındaki 5. Sayısını çıkarmaya hazırlanan Süleymaniye Gazetemizde bir yaprak dökümü yaşanıyor. Bir ekip olarak başladığımız bu serüvenin güçlü halkalarından, gazetemizin emek yoğun sayfa editörlüğü görevini de başarıyla yürüten Zeynep Akça tayin dolayısıyla aramızdan ayrılıyor. "Süleymaniye'de bir sabah" diye başladığımız yayın hayatında ilk günden itibaren gazetemizin okuyuculara ulaşmaya kadar olan tüm safahatında emeği bulunan değerli mesai arkadaşımız Zeynep Hanıma teşekkür ederken, bundan sonraki hayatında sağlık, mutluluk ve başarılar dileriz.

Kültür turizm portalına yoğun ilgi...

Geçtiğimiz ay "Burası Gümüşhane" sloganıyla www.burasigumushane.com adresinden yayın hayatına başlayan Gümüşhane'nin yeni kültür turizm portalı yoğun ilgi görüyor.

İlk ayında yaklaşık iki bin tekil kişinin ziyaret ettiği sitenin yanı sıra resmi facebook ve twitter üzerindeki sosyal medya hesaplarına da yoğun ilgi gösteren kullanıcılar, Gümüşhane tanıtım filmlerine, Gümüşhaneli tanınmış fotoğraf sanatçıların objektifinden karelere, Türkçe, İngilizce ve Arapça olmak üzere üç dilde hazırlanan kültür turizm broşürlerine, Gümüşhane Valiliği tarafından yayınlanan Süleymaniye Gazetesi'ne, tabiat varlıklarına, turizm rotalarına, konaklama yerleri ve yöresel yemeklerin yanı sıra Gümüşhane'nin tanınmış simalarının biyografilerine de ulaşabiliyor.

Gazetemize teknolojik eklenti

Süleymaniye Gazetemizin 5. sayısı itibarıyla QR kod okuyucu uygulamasına geçmiştir. Akıllı telefonlarda QR kod okuyucu ile gazetemizin sitesine ulaşılabilir ve önceki sayılarla birlikte dijital yayınlarını okuyabilirsiniz.

“Ben Bir Limon Ağacıyım Kütüphanede...”

İlhan SİVRİ

*“Ve çocuk gittikten sonra,
Böyle kalır mıydı ağaç?
Ne olurdu onun da
Bacakları olaydı,
Ayakları olaydı!”*

Arif Nihat Asya

Kuşların konmadığı dal, rüzgârın havalandırmadığı yaprak bendedir.

Dört duvar arasına sıkışmış kollar, köklerimin uzandığı karanlık toprak bendedir.

Bilse bırakır mıydı beni Hakkı Bey, kabına sığmayan bir deniz olacağımı bu dört duvar arasında. Her bahar yeşeren tomurcuklarımda تنها türküler biriktireceğimi... Çocuklarla ağlayıp çocuklarla güleceğimi, çocuklarla büyüyeceğimi... Her gün geldiler birlikte okuduk birlikte oynadık. Dünyanın çevresini ölçtük kimi zaman kimi zaman hesapladık yıldızların uzaklığını. Günlerce, “Dünyanın Merkezine Seyahat”, “Aya Yolculuk” yaptığımız da oldu. Çoğu zaman bu yolculuklarımızdan “yaslı gittik şen geldik.”

Benim dallarıma kitaplar yuva yaptı, yapraklarımı çocukların nefesleri okşadı.

Sırlarını duydum benden habersiz dibimde konuşurlarken. Bazen yaramazlıklarını engelledi dikenlerim. Her bahar açtığım çiçeklerim vardı kokladılar. Yemişlerimden alanlar oldu gizlice, isteseler dallarımı eğip kendim verirdim oysa. Kucak açtığım oldu koşarken düşecek olanlara. Yelken ağacı oldum bazen kıyılarından ummana açılanlara. Bazen yapraklarıma bakıp hayallere daldıklarında kuşlarına kanat oldum. Dalımı kıran da birdi, yaprağımı okşayan da. Ne öfkem vardı ne sitemim. Saksısını beğenmiş bir çiçek kadar sevdim toprağımı. Ve toprağım gibi sevdim çocukları. Onların cıvıltıları suladı köklerimi. Güneş yerine yüzleriyle aydınlandığım da oldu. Geceleri yapraklarımın arasından ay ışığı süzülürken kitapları karıştıran parmaklarını da unutmadım onların.

Uğurlarken misafirlerimi her akşam, kuşları çağırıyordum pencerelere. Zor şeydi cam ardından dünyayı seyretmek, cam ardından kuşlarla dertleşmek. Ama ben bakıp bakıp sesleniyordum kayan yıldızların ardından uzaklara: “Ben gölgesi toprağa değil duvarlara kesik kesik düşen ağacım, beni burada unuttunuz” diye...

Bir gün koparılsam eğer köklerimden ve yaşayamazsam çocuklar arasında. Kuruyan gövdem ateşlere atın. Beni tanıyanlar kasideler okusun; “Yarım asrı tattım sim şehrin bilge bağrında.../Yarım asır!/Çınarlara nispet yaparcasına bendeki bu tavır./Derme çatma bir beşikle,/Hakkı Bey’in ellerinde/Ağır ağır menderesler çizerken düşlerimde/Taşındım ebedi memleketime.”

Kitapları seven, kedileri okşayan çocuklar duyacaklar sesimi, zamanın ötesinden. Yapraklarımı değil ama küllerimi savuran rüzgâr taşıyacak sesimi. Beni selamlamadan geçen bulutlar eğilecek hatıralarımın önünde.

Ben bu şehrin ağacıydım ve bir ağacı olmalıydı her şehrin. Konuştukları kadar sustukları da çiçeğe durmalı şehrin orta yerinde...

*Bir gün beni duyanlar mahzun
gözlerle bakıp,*

*Görecekler gövdemde saklanan
işareti.*

*Diyecekler, boş kalan yerime gül
bırakıp;*

*“Demek ki oluyormuş ağacın da
gurbeti.”*

“Göge Bakma

İkimiz birden sevinebiliriz göge bakalım

Şu kaçamak ışıklardan şu şeker kamışlarından

Bebe dişlerinden güneşlerden yaban otlarından

Durmadan harcadığım şu gözlerimi al kurtar

Şu aranıp duran korkak ellerimi tut

Bu evleri atla bu evleri de bunları da

Göge bakalım

Turgut Uyar'ın "Göge Bakma Durağı" şiirinden...

“Göge Bakma Durağı”

Adını, bulunduğu köyün mahallesinden alan Karaca Mağarası, doğanın milyonlarca yıl uğraş vererek ortaya çıkardığı, sabırla nakşedilen, her noktasına aynı özenin gösterildiği muhteşem bir doğa harikasıdır. Gümüşhane'nin Torul ilçesine bağlı Cebeli Köyü sınırları içerisinde bulunan Karaca Mahallesi'nin hemen güneybatısında yer alan Karaca Mağarası, şehir merkezine 17 kilometre mesafede, denizden 1550 metre yüksekliktedir.

Gümüşhane-Trabzon karayolunun 12. kilometresinden kuzeye ayrılan 4 kilometrelik yolu takip ederek ulaşılan mağaranın bulunduğu mevkide, ziyaretçilerin yeme, içme, dinlenme ve hediyelik eşya satın alma gibi ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri tesisler mevcuttur.

Daha ilk andan itibaren ziyaretçilerini büyüleyen mağarada, iç içe geçen ışığın uyumu ve gölgenin ortaya çıkardığı eşsiz şekiller, sizi gerçek dünyadan alır ve bir hayal âlemine taşır. Taşların adeta kuş, heykel ve ebru olduğu bu mağara, hayal dünyanızda ete kemiğe bürünüp bambaşka bir dünya olur. Karaca'da insan, doğanın mütevazı bir parçası olduğunu hatırlar.

Dolomitik kireçtaşları içerisinde gelişen karstik oluşumlarıyla ön plana çıkan Karaca Karstik Mağarası, önceleri yöre halkı tarafından bilinmesine ve bulunuşuyla ilgili farklı efsaneler anlatılmasına rağmen, bilimsel anlamda ilk kez Karaca Mahallesi'nde Jeoloji Mühendisi Şükrü Eroz'un 1990 yılında yapmış olduğu çalışmalar ile adını duyurmuş, 1996 yılında fiili olarak turizme kazandırılmıştır.

Her damlanın bir usta olup, bir harç eklediği bu olağanüstü yapıda, sarkıtlar, diktler, sütunlar, damlataşı havuzları, perde damlataşları, mağara içneleri, mağara gülleri, mağara incileri, mağara çiçekleri, org desenli duvarlar, bayrak şekilleri, filkulakları, traverten basamakları ve traverten havuzları oluşmaya devam etmektedir.

Mağara içerisinde beyazdan laciverte çeşitli renklerdeki travertenlerin varlığı ise travertenleri oluşturan suyun içerisindeki demir ve magnezyum gibi erimiş mineral maddelerin çok yoğun olduğunu göstermektedir. Kuru bir mağara olan Karaca Mağarası'nın tavan ve duvarlarından sızan sular mağara tabanında gölcükler oluşturmuştur. Özellikle mağaranın son kesimlerindeki bu

gölcüklerin derinliği 1 metreyi bulmaktadır.

Oluşumu halen devam eden mağarada 1 santimetrelik dikt ve sarkıt tam 12 yılda oluşmaktadır. Yaşı yaklaşık 15 milyon yıl olarak tahmin edilen mağara, renk ve motif çeşitliliği açısından dünyada eşine az rastlanan bir türdedir.

Mağaranın girişi bir insan boyu yüksekliğinde olmakla birlikte, mağara içeriye doğru gidildikçe bir huni şeklinde genişlemektedir. Uzunluğu giriş noktasından en uç noktaya 150 metre, ortalama tavan yüksekliği ise 18 metre olan mağaranın toplam iç alanı yaklaşık

1500 metrekaredir.

Mağaranın görsel güzelliğinin yanında bir başka özelliği de, astım hastaları için rahatlatıcı bir kür niteliği taşımasıdır. 12-17 derece ortalama ısı, %70 civarı mutlak nem oranı, polen ve tozlardan arınmış yüksek oksijenli havasıyla hastaların çok daha kolay nefes almalarına olanak sağlayan mağara, bu özelliğiyle kronikleşmemiş astım hastalarına iyi gelmektedir.

Mağara temiz ve polensiz havasıyla hiçbir hastalığı olmayan ziyaretçilere dahi sağlıklı bir nefes olanağı ve dinçlik sağlamaktadır. Yaz aylarında dışarıya göre daha serin, kış

aylarında ise nispeten daha sıcak olan mağara bu özellikleri ile küçük bir mikro klima alanı olarak düşünülmektedir.

Evliya Çelebi bu mağarayı görseydi, Seyahatnâme'de muhakkak özel bir yer ayırır ve uzun uzun anlatırdı. Bu açıdan bakıldığında sizler çok daha şanslısınız. Çünkü Karaca Mağarası artık biliniyor ve güzelliklerini paylaşmak için sizleri bekliyor.

Gümüşhane'ye geldiğinizde, Karaca Mağarası'nı muhakkak görün ve 15 milyon yıl boyunca ince ince işlenerek ortaya çıkan bu emsalsiz sanat eseriyle mutlaka tanışın.

Durağı”

Karaca Efsanesi

Karaca'ya dair az bilinen bir hikâyedir. Bir aşk hikâyesi... Birbirine deli gibi sevdalı ama bir türlü kavuşamayan iki genç... Nedeni ise kulağa hiç yabancı gelmiyor.

Biri Müslüman, Hristiyan diğeri... Gençlerin ailesi bu ateşin söneceğini sanıyor. Gönül ferman dinler mi?! Ateş bacayı sarmış. Alev alev bir çift yürek, yangın yerine dönmüş. Ve aşk... Bütün duyguların efendisi...

Kudretine ve asaletine yakışan neyse onu

yapmış. Rum güzeli ile garip çobanı, ziyaret ettiğiniz bu mağarada buluşturmuş. Sadece onların bildiği bu mağarada... Onlar mağarayı saklı tutmuş, mağara da onların sevdasını...

Söz vermişler; ne zaman ki aileler merhamet edecek, o vakit mağarayı gün ışığına çıkaracaklar. Sabırla beklemişler lakin o dilek bir türlü gerçekleşmemiş. Bunun üzerine iki genç, kavuşamayan bütün sevgililer için kendilerine feda etmiş.

Bu hadiseye tanık olan tek canlının, sahi-

binin çok sevdiği çoban köpeği olduğu söylenir. Zira büyük bir sadakat örneği gösterecek ve efsaneye göre, hiç kimse onları rahatsız etmesin diye bir daha mağaraya dönmeyecektir.

Mağaranın, keşfedildikten sonra, dillere destan olmuş bu KARA sevdaya hürmeten 'Karaca' ismini aldığı rivayet edilir. Akan su damlalarının da, mağarada sırt sırta vermiş iki sevgilinin üzerlerinin kireçle kaplanmasına neden olduğu ve iki aşığın sonsuza dek bu şekilde kaldıkları söylenir.

Ve yine derler ki; sevdiğine kavuşamayan herkes Karaca'yı bir gün mutlaka ziyaret etsin. Zira, o iki gencin duası orada onları bekliyor.

Ne güzel komşumuzdun sen Ertem Abi!

“Yaşam size verilmiş boş bir film. Her karesini mükemmel bir biçimde doldurmaya çalışın.”

Ara Güler

Türk sinema endüstrisinin henüz maddeye tamah etmediği yıllardı. Düşük bütçeli yapımların sinema salonlarını doldurduğu yıllar. Memleketin siyasi ve iktisadi ahvaline aldırış etmeden ‘motorrr!’ diyen yıllar. Rejisörlerin, finansman sorunu nedeniyle aynı sahneyi tekrar çekmemek için kılı kırk yarıydı yıllar.

Ve bir durak... Yeşilçam... Beyoğlu'nda ‘sokak’ olarak nam salmış, hakikatte gönlümüzün dehlizlerine kök salmış mekân. Aynı sokağa düşenlerin, sinemayı sokağa düşürmedikleri muhit. Sanattan gayri ‘çıkarcı’ yolu olmayanların sokağı. Amma velâkin, kötü bir film için asla ve kat’a ‘çıkılmaz’ sokak.

Yeşilçam’ın, ifade etmekte zorlandığımız, buna mukabil varlığından en ufak bir kuşku dahi duymadığımız büyüüne ilişkin pek çok şey söylendi, yazıldı. Bizzat o büyüü atmosferi teneffüs etmiş sinema emekçileri de dahil herkesin üzerinde mutabık kaldığı esrar tek bir kelimedede düğümleniyor: samimiyet. Bana kalırsa samimiyetten daha öte bir tılsımın tezahürü Yeşilçam. Doğru insanları, en doğru zamanda ve en doğru mekânda buluşturan bir sektör. Batılıların tabiriyle, ‘tam isabet’ manası taşıyan ‘bingo!’... Edebiyatımızın eşsiz kalemi Orhan Veli’nin ifadesiyle:

‘Öyle bir zaman da gel ki, vazgeçmek mümkün olmasın...’

Yeşilçam’ın gönüllere ektiği tohum, yetmişli yılların ilk yarısına tesadüf ediyor. Filizlenme dönemi ise seksenli yıllar. Daha evvel çekilen filmlerin bilhassa halk nazarında yeterli ilgi ve alakadan yoksun kalışı, evvela dil kaygısı ile açıklanabilir. Zira bu dönem filmlerine damgasını vuran ağdalı Türkçe, halk nezdinde pek kabul görmedi. Diksiyonu son derece düzgün esas oğlan ve esas kız, seyirciye inandırıcı gelmemiştir. Türk sineması, kendi ‘diliyle’ kendini inkâr ediyordu. Uzun yıllar bu yanlışta ısrar eden yapımcılar, Yeşilçam’ın gerçek kimliğine sahip olması için bir müddet daha bekleyecekti.

Sinemanın aslına rücu etme gayretinde tek engel dil değildi elbette. ‘Siyah-beyaz’ teknolojinin de sebep olduğu ‘soğuk’ yapımlar, daha ilk karede kendini ele veriyordu. Birbirinin benzeri hikâyeler fasit bir dairede servis edilmekteydi. Zengin kız-fakir oğlan çeşitlemesiyle büyük ölçüde acı üzerine kurgulanmış senaryolar, aynı kadının seslendirdiği esas kızlar, aynı takım elbiseyi giyen esas oğlanlar... Mizah un-

surunu tamamen hiçe sayan Türk sineması, seyirciyle arasına ciddi bir mesafe koymuştu. Söz konusu resmi hava beklentilere karşılık vermeye yetmiyordu.

Beyaz perde, seyirciyle arasındaki siyah perdeyi kaldıracak sinema dilini kullanmaya matuf yeni bir isim arıyordu. Yeşilçam’ı arzu edilen noktaya taşıyacak olan o isim Ertem Eğilmez olacaktır.

Türk sinema tarihinin seyrini değiştiren Eğilmez, Yeşilçam’a uzun yıllar hâkim olacak yeni bir dil keşfetti. Rıfat Ilgaz’ın başyapıtı olan ‘Hababam Sınıfı’nı arka arkaya beyaz perdeye uyarlayarak seyirciden geçer not aldı. Kullandığı sinema dili büyük ölçüde mizahi unsurlar taşıyordu. Gerçek hayatta yeteri kadar sıkıntıyla boğuşmakta olan Türk sinema seyircisi bu yeni dili çok sevmişti. Kısa sürede Eğilmez’e kalbine yer açan ve hak ettiği değeri veren seyirci, onun gerçek dehasını çok sonraları anlayacaktı.

Rejisör, Hababam Sınıfı serisi ile Türk sinemasına uzun yıllar hizmet edecek muhteşem bir kadro kurmuştu. Kemal Sunal’ı keşfetmiş, tiyatro salonundan sinemaya devşirmişti. Münir Özkul ve Adile Naşit’i seyircinin de onayladığı ideal aile efradı yapmıştı. Zeytinburnu’nda bir fabrikada çalışan ve kırklı yaşlarının başında olan Şener Şen’den büyük bir karakter oyuncusu çıkarmıştı. Zeki Alasya, Metin Akpınar, Halit Akçatepe ve Aysen Gruda gibi isimleri, yönettiği filmlerle sinemanın unutulmazları arasına yazdırmıştı. Başka bir ifadeyle, Türk sinemasında ‘Yeşilçam’ vurgusunu öne çıkaran büyük bir çığır açmıştı.

Yeşilçam’ı uzun yıllar ayakta tutacak olan muazzam bir kadro kurmakla yetinmedi Eğilmez. Onlar arasında ikili kombinasyonlar oluşturmak suretiyle büyük bir projeye daha imza attı. Sinema içinde yeni bir sinema ihdas etti adeta. Ertem Eğilmez sinemasından Kemal Sunal-Şener Şen sineması çıkardı. O da yetmedi, Şener Şen-İlyas Salman birlikteliğinin önünü açtı. 1980 yapımı ‘Banker Bilo’da bir araya getirdiği Şener Şen ve İlyas Salman, otoritelerin ‘bu hesap tutmaz’ dediği bir birliktelikte belki de. Oysa bu unutulmaz ikiliyi bir araya getiren yönetmen, Türk sinema seyircisinin nabzını çok iyi tutan Ertem Eğilmez usta idi.

Sinemada mizah unsurunu büyük bir ustalıkla işledi. Ortaya koyduğu felsefe pek çok yönetime ilham kaynağı oldu. Bilhassa Kartal Tibet, onun açtığı yolda emin adımlarla ilerleyerek misyonunu tamamlama konusunda önemli işlere

Mustafa ORHUN

imza attı. Eğilmez’in sinemayla buluşturduğu Kemal Sunal’ı adeta cilaladı ve televizyon ekranlarının fenomenlerinden biri haline getirdi. Rahmetli Sunal’ın ismiyle özdeşleşen ‘Şaban’ karakterinin başrolde oynadığı pek çok unutulmaz filmin altında onun imzası bulunuyor. Beyaz perdenin usta oyuncularını Sunal-Şener ikilisine de kucak açtı Tibet. Yüz kaslarımızın gelişmesinde önemli rol oynayan iki kişilik bu dev kadro, Tibet sinemasının rahle-i tedrisinden geçerek misafir oldu evlerimize. Her defasında hoş geldiler ve tatlı bir tebessümle ayrıldılar aramızdan. Ne büyük bir zevkti onları beyaz perde seyretmek! Onlarla aynı havayı teneffüs eden, aynı kadraja giren, aynı sahneyi paylaşan insanların aldığı zevki tahayyül edemiyorum bile..!

Doğru zamanda, doğru yerde, doğru insanlarla buluşmak... Yeşilçam’ın bilhassa yetmişli ve seksenli yıllarına damgasını vuran o dillere destan şahlanışının özeti bu bence. Daha kısa bir özet geçmek gerekirse, tek kelimeyle mukadderat. Ama ne mukadderat! Bugün insanların taklit etmek için birbiriyle yarıştığı onlarca değerli sinema ustasının asıllarını bir araya getiren mukadderat. Ve başlarında akıl bir adam! Sevk ve idare işlevinin kendisine tevdi edildiği, bu görevi yerine getirme konusundaki akıl almaz mahareti daha o hayattayken ifade edilen, herkesin ‘Ertem Abisi’, Ertem Eğilmez. Bir sinema emekçisi için ne büyük bir onur!

Kara mizahın önünü açtı belki ama kara bulutları dağıttı sinemanın üzerinden. Elli ve altmışlı yıllardaki iğreti sinema dilini tatlı bir dile çevirdi. Yetmişli yılların başına kadar ağır aksak giden Yeşilçam’a yeni bir rota çizerek sağlam bir mevziye oturttu. Adile Naşit’i ‘Adile Teyze’; Münir Özkul’u ‘Münir Baba’; Kemal Sunal’ı ‘Kemal Abi’ yaptı. Mevkiadaşları için ideal bir ‘casting’ hazırlayarak sinema sektörünü ‘karakter oyuncusu’ darboğazından çıkardı. Zor zamanlarda dahi güzel işler yapabileceğini göstererek, hem gişede hem de yardımcı sektörlerde sinemayı krizden kurtardı. Fetret dönemi yaşayan Türk sinemasına tıpkı Çelebi Mehmed edasıyla geldi, neşterini vurdu ve hafızalarımıza kazınan pek çok filmin mimarı olarak tarihe not düştü.

Ertem Eğilmez Sineması’nın Yeşilçam’da büyük bir çığır açtığını hiç kimse inkâr edemez. Türk sinemasını yetmişli yıllarda esir alan müstehcen içerikli film furyasından kurtarmıştır. Ama asıl hizmeti, arayış içerisindeki bir sektörü küllerinden bir kez daha inşa ederek sinema sanatını kitlelere ulaştırması olmuştur.

Değil Türk sineması, dünya sinemasında çok az insana nasip olabilecek bir paye. Avrupa’da çarşaf çarşaf haberlere konu edilecek, doktora tezlerine ilham kaynağı olacak eşine az rastlanır bir başarı öyküsü. İngiltere’de hiç vakit kaybetmeden ‘Sir’ ünvanı ile taltif edilecek bir rejisör. Hollywood’ın asla görmezden gelmeyeceği ve muhakkak surette şahsını konu alarak hemen her dalda Oscar’a aday gösterilmesi muhtemel büyük bir prodüksiyona imza atacağı orijinal bir hayat hikâyesi. Bizim için büyük bir lütuf olan muhteremin kendi öz vatanındaki hâl-i pür melâli ise ortada. Benim gibi üç beş fakirin meth ü senası ile üstadın fikir alemindeki boşluğunu doldurmak mümkün değil. Şahsına ve büyük bir özveri ile icra ettiği sanatındaki başarılı çalışmalara kayıtsız kalmanın Türkçedeki mevcut kelimelerle izahı zor.

O sebeple üzerime düşen naçizane görevi yerine getirmiş olduğumu düşünerek bu faslı kısa kesiyorum. Zira Türk sinemasına çok büyük hizmetler etmiş böylesine önemli bir zat için kitabımda yer ayırmaktan; dilim döndüğünce, kalemin müsaade ettiğince iltifat etmekten öte bir şey gelmiyor elimden. Henüz adına ithaf edilmiş kısa da olsa bir belgesel film hazırlanmamış olması neyle izah edilir bilmiyorum.

‘Ertem Eğilmez’i nasıl bilirsiniz?’ deyu bir suale muhatap olmadım şimdiye kadar. Belki öne çıkardığı isimlerin gölgesinde kaldığı için, belki de ‘beyaz perde’ arkasında kalmış olmanın azizliği... Bu yazıyı kaleme alırken düşündüm de, iyi ki de soran olmamış. Özel bir ismi güzel bir dille kaleme almak hakikaten zor zanaat. Hababam Sınıfı ile başladığı ve 1989’da vefatına dek devam eden sinema yolculuğunun keyfini sürüyoruz hâlâ. Onun ve yetiştirdiği, ilham verdiği muadili rejisörlerin dünyasına ait filmler hiç eskimeyecek!

Zira modern Nasreddin Hoca kimliğiyle gönüllerimize çaldığı maya tuttu.

Süleymaniye
GAZETESİ

GÜMÜŞHANE VALİLİĞİ’NİN 2 AYLIK SÜRELİ YAYINIDIR
YIL:1 SAYI:5 TARİH: MAYIS-HAZİRAN 2016

İMTİYAZ SAHİBİ

Gümüşhane Valiliği Adına
Gümüşhane Valisi Okay MEMİŞ

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Şenol TURAN

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Engin DOĞRU

HABER EDITÖRÜ

Abdullah UZUN

SAYFA EDITÖRÜ

Zeynep AKÇA-Arif DUMAN-Elif ŞİMŞEK

FOTOĞRAFLAR

Engin DOĞRU, Recep ERGİN, Mustafa ZENGİN

İLETİŞİM

Karaer Mah. Hükümet Cad. No:1
E-mail :gsuleymaniye@gmail.com

BASKI

iber Ofset

“Zilli Kilim” dünyaya açılmak istiyor

Engin DOĞRU

Geçmişten günümüze Zilli Kilim

Kelkit ilçesinin kültürüyle özdeşleşen zilli kilimin gelişi Orta Asya Türklerine dayanıyor.

Zilli kilim dokuyan ve bu adı veren tek yer Kelkit. Başka hiçbir yerde aynı adla bu kilime rastlanmamaktadır.

Zilli kilim dokumacılığı heybe, yastık, yolluk, duvar süsleri, nazarlık, isimlik, seccade olarak üretilmektedir. Zilli kilimin ham madde kaynaklarından üretime kadar gerekli bütün unsurların Kelkit yöresinde mevcut olması, teknolojik gelişmeye kolayca adapte edebilmesi, üretilen kilimlerin ve bağlı ürünlerinin pazarlanmasında sorun olmaması, Kelkit ve yöresine önemli miktarda ekonomik katkı sağlamaktadır.

İlmik satırındaki bilgiler

Sedirlerin üzerinde, yerlerde, kimi zaman duvarlarda ya da bir atın eğerinin altında heybe olarak kullanılıyor. İlmiklerden oluşan satırların arasında, kütüphaneler dolusu bilgiyi bulmak mümkün. Kilim denince şöyle bir düşünmekte fayda var. Onu anlamak, içerisindeki şifreleri çözebilmek her baba yiğidin harcı değil. Binlerce yıllık yaşanmışlığı bir çırpıda anlamaya çalışmak, çift hörgüçlü deveden şeytan uçurtması yapmaya benzer. Yününden boyasına, deseninin

oluşumundan, tezgahın inişine kadar zerafetin ve zahmetin, böylesine iç içe geçtiği başka ne olabilir ki? Her yörenin kendine has bir dokuma tekniği, rengi ve özel şifreleri var. Birazcık ıskalanmış olsa bile “bilgi çağında” bilgiyi kaynağından, yani kilimden almakta fayda var. İşte Kelkit'in Orta ve Zilli kilimleri. Her biri servet değerinde olan bu kilimler, yeniden gün ışığına çıkıyor.

Yaşayan usta

Kelkit'in Kızılca Köyü'nde yaşayan Fatma Tüysüz. Zilli kilimin yaşayan en büyük ustası. Tezgahta ilmik atmayı ve desen çıkarmayı annesinden öğrenmiş. 13 yaşından beri kilim dokuyor. Yetiştirdiği öğrencilerinin sayısını tam olarak anımsamıyor. 70 yaşındaki ustanın şöhreti bütün Anadolu'ya yayılmış olmasına rağmen o alçakgönüllülüğü elden bırakmıyor. Bu güne kadar dokuduğu kilimler birer sanat eseri olarak kabul edildiği halde o hala tarladan, çiftten, çubuktan arta kalan zamanlarını tezgah başında geçiriyor. Kelkit İlçesi'nin Zilli kilimleri kadar “Orta” denilen kilimleri de nam salmış. Eski kilimleri saklamayı bilenler şimdi çocuklarına bırakılacak en iyi mirasın, orta kilimi olduğunu söylüyorlar. Muhteşem grafiklerin yer aldığı bir orta kilim, 76 yaşındaki Gülhanım Aksu'nun duvarını süslüyor. Aksu, “uzaklar” dediği Egenin Zeybeklerini bile Kelkit kilimlerine işlemiş.

Zilli kilimin hikayesi

Zilli kilimin kökeninin Orta Asya'dan geldiği söyleniyor. Halen Gümüşhane'nin Kelkit ilçesinde üretiliyor. Genelde büyük ebatla dokunmasına karşın seccade, heybe, yastık, yolluk olanları da oldukça değerli. Dokumada kullanılan yünün ip haline getirilmesi, boyanması ve dokunması sırasında araya kesinlikle sentetik malzeme ve makina girmiyor. O yüzden kilimin renklerinde solma ve bozulma olmuyor. Motiflerinin tek taraflı ve kabartma olması nedeniyle zilli kilimin yalnızca bir yüzü kullanılabilir. Kilim zemininde genellikle koyu kırmızı, bordo, siyah ve lacivert renklere ağırlık veriliyor. Değerli olduğu için yöresel olarak “Sesli” anlamına gelen Zilli adıyla anılıyor. Dokuması oldukça zahmetli olduğu için üç yıl öncesine kadar birkaç ustanın dışında fazlaca üretilemez olmuş.

Kaymakamlığa bağlı olarak kurulan Sosyal Yardımlaşma Vakfı, Zilli kilimin yeniden üretilmesine karar vermiş. 1995 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Emirdağ Meslek Yüksek Okulu Halı ve Kilim bölümünü iyi dereceyle bitiren Memnune Toygar, Zeynep Soyutemiz, Özlem Tabak ve Gülşen Başkan adındaki genç öğretmenler, Kelkit'e gelerek yeni öğrenciler yetiştirmeye başladılar. Vakfın sağladığı parasal katkıyla ilk etapta 150 öğrenci kurslarını

tamamlayarak öğretmen oldu. Yeni öğretmenlerin de devreye girmesiyle kısa sürede mezun olan öğrenci sayısı katlanarak 450'ye ulaştı.

Kentlerdeki konforlu yaşamlarını bir kenara bırakıp köylere gelen genç üniversiteler, kilimin yanısıra nüfus planlaması, okuma yazma ve diğer sağlık konularında da çevrelerine yardımcı olmaya çalışıyorlar. Memnune Toygar, Kelkit'deki görevinin sona ermesinden sonra Anadolu'nun en uca köylerinde bile seve seve bu işe devam edebileceğini söylüyor.

Yeni motifler

Yeni motifler, büyük zahmetlerle dokunan kilimlerin içerisine kolay kolay giremiyor. Zilli kilimin Anadolu'daki en büyük ustası olan Fatma Tüysüz'ün boncuklu göz motifi de 57 yıllık çabasının karşılığında Zilli Kilim'de yer alabilmiş. Baklava dilimi şeklindeki motifin ne anlama geldiğini kendisine soruyorum. “Ne bileyim bugüne kadar yaşadıklarım” diyor. Kilimlerde yer alan yüzlerce motiften biri diye belki de kimsenin dikkatini çekmedi Fatma Hanım'ın “boncuklu gözü”. 7 çocuk üzerine bir de torunları büyütme işini de kendi üstlenmiş Fatma Tüysüz. Ve bu kadar işin arasında nasıl olup da vakit bulduğunu soruyorum. O da iş mi, diyor. O kilimleri dokuyuncaya kadar önceden bir sürü hazırlık yaptığını

söylüyor. Kilimlerini dokuduğu yünleri bile kendi eliyle kesiyor koyunlardan. Daha sonra tek tek eğirerek ip haline getiriyor. Sırada iplerin boyanması var. Renkleri alabilmek için önce yaylada kırdı da taşta gereken otları ve tozları topluyor. Her renk için ayrı bir seremoni var. Eh artık örmesine mi sıra geldi. “İşte o zaman başımda kalabalık istemem. İlmik sayısında bir hata meydana geldi mi desen tam oturtmam, o zaman da benim ustalığım nerede kalır” diyor. Büyükçe bir kilimi, kimseler rahatsız etmezse, iki ayda tamamlıyor Fatma Tüysüz: “Biz değer verdiğimiz insanlara birer ikişer hediye ettik. O zaman birşey kazanamadım. Kilimler şimdi çok para ediyor ama bende de dokuyacak hal kalmadı.”

Mordanlama

Eğrilmiş ipliğe, krom tartar ve şap ile kaynatılarak mordanlama denilen işlem yapılıyor. Bu sırada palamut ve mazı su içerisinde renklenecek iple birlikte kaynatılıyor. Sonuçta açık sarı renk elde ediliyor. İlk işlemde elde edilen sarı ip, bir kaynama işleminden daha geçince siyah elde ediliyor.

Kırmızı kök

Boyanacak ipin ağırlığı kadar kırmızı kök ve krom tartar denen doğal madde en az bir saat boyunca kaynatılıyor. İpler sudan erken çıkarılırsa kiremit kırmızısı, bekletilirse koyu kırmızı elde ediliyor.

Otlak önemli

İp elde edebilmek için kırılan koyunun cinsi ve otladığı yerin de önemi olduğu söyleniyor. Yeşili ve suyu bol olan meralarda yetişen koyunun yünleri daha dayanıklı oluyor ve renkleri daha canlı gösteriyor.

Zilli'nin motifleri

Karahalar büyükler

Aynalı perler

Elmalar

Yaslamalar

Eğri zincir

Tırmık dişleri

Boncuklu gözler

Küçük perler

Küçük evdumeler

Kıvrımlar

Tavşan tabanı

Koç boynuzu

Kurbağacık

Zincir

Mühr-i Süleyman'a Meftûn

Zeynep AKÇA

Semboller, sözden öte, cümleden öz anlamlar taşıyan, dil-siz ama oldukça fazla anlam ifade edebilen figürler. Öyle ki, bazı semboller insanlık tarihi boyunca çok uzun yıllardan beri günümüze ulaşmayı başarmış, insanlarda merak uyandıran ve evrensel anlamlar taşıyan özelliklere sahip. Hem dini, hem tarihi, hem kültürel, hem ananevi nitelikleriyle her dönem insanının hayatında yer bulan semboller, farklı farklı anlam yüklemeleriyle toplumlarda kendine yer bulmuştur.

İşte bunlardan biri olan, taşıdığı özellikleriyle evrensel anlam taşıyanlar arasında yer alan ve dünya çapında en bilinen sembollerden biri; iki eşkenar üçgenin iç içe girmesiyle oluşan altı köşeli yıldız. Müslümanlar arasında "Hâtem-i Süleyman", Yahudi ve Hıristiyanlarca "Dâvûd yıldızı" diye anılır. Altı köşeli yıldız sembolü görüldüğü zaman, zihinlerde akıllara ilk olarak İsrail ve Yahudilik kavramları gelmektedir. Bundaki neden ise, bu sembolün İsrail bayrağında yer almasıdır. Bu nedenle altı köşeli yıldız sembolü İsrail Devleti ve Yahudilik diniyle özdeşleştirilmiş bir sembol haline gelmiştir.

Oysa altı köşeli bu yıldızın İslam dininde de çok önemli bir yeri ve anlamı vardır. Müslümanlık'ta daha çok Süleyman'ın Mührü olarak bilinir ve Hz. Süleyman'ın, yüzüğünde yer alan bu mühür ile rüzgâra hükmettiğine inanılır. Bunun yanında Hz. Süleyman'ın bu yüzük sayesinde tüm hayvanlarla iletişim kurabildiği inancı da vardır. Ayrıca, çeşitli Türk beyliklerinin bayraklarını süsleyen figür, Osmanlı İmparatorluğu döneminde çeşitli alanlarda da sıkça kullanılmıştır. Örneğin, Barbaros Hayrettin Paşa'nın sancağında bu simge yer almış ayrıca, Türk ve Müslüman bir çok devletin sancağında da yer bulmuştur. Bunlara örnek olarak; Candaroğulları Beyliği Sancağı, Teke Beyliği Sancağı, Karamanoğulları Beyliği Sancağı sıralanabilir. Bunların yanısıra Osmanlı İmparatorluğu döneminde yapılan camiler içerisinde de Davud Yıldızı motifine çokça yer verilmiştir ki buna en büyük örnek olarak; Sultanahmet Camii, Üsküdar Yeni Valide Camii, Edirne Selimiye Camii, Beyazıt Camii gösterilebilir.

İlimizde de eski Gümüşhane yerleşim merkezi olan Süleymaniye Mahallesi'nde bulunan Ulu Camii'nde (Süleymaniye Camii), bu motif göze çarpmaktadır. Kanuni Sultan Süleyman'ın yöreden geçerken yapılmasını istediği ve üzerinde yapım kitabesi olmadığı için yapım tarihi hususunda kesin bilginin olmadığı camii, kuzey-güney doğrultusunda dik-dörtgen bir alan üzerine oturtulmuştur. Camiinin batı cephesi yamaca dayandığı için, sadece üst sıra pencerelerine yer verilmiştir. Güney cephede üstte üç, altta iki pencere, doğu cephede ise altta ve üstte dörder pencere açılmıştır. Camiinin kare kaideli, silindirik gövdeli, tek şerefeli, kesme taş minaresi güneydoğu köşesinde, doğu duvarına bitişik olarak yapılmıştır. Minareye kaidenin doğusunda açılan bir kapıdan girilmektedir.

Camiinin kuzeyinde iki kat şeklinde düzenlenen son cemaat yeri bulunmaktadır. Camii içten düz ahşap tavanlıdır. İki sırada, taş kaideli ikişer sütunla taşınan üst örtü, duvar kenarlarında, duvarlara bitişik yine ahşap sütunlarla desteklenmektedir. Yarım daire kesitli kesme taş mihrap nişi bir profille çerçevesiştir. Kavsarası üç sıra fisto bordürle bezelidir. Kavsaranın üst kısmında birer kartuş içerisinde iki adet altı kollu yıldız yer verilmiştir.

Altı köşeli yıldız motifinin Ortadoğu coğrafyasında Tunç devrinden itibaren sıkça kullanıldığı arkeolojik kalıntılardan anlaşılmaktadır. Helen, Roma, İbrâni, Asur, Sümer, Bizans gibi eski medeniyetlerden günümüze ulaşan eşya ve eserler

üzerinde göze çarpan bu yıldız eski Türklerin on iki hayvanlı Türk takviminde bir sembol olarak yer almaktadır. Mitolojik zamanlardan itibaren bereket ve güç sembolü diye algılanmış olup putperest toplumlarda kutsal kabul edilmiş, tarih boyunca pek çok millet ve kültür tarafından kullanılmış, üretilmiş, bulundurulmuş ve taşınmıştır. Ona atfedilen anlam da bu sebeple her devirde değişmiştir. Altı yönünün insanın yüzünü, matematikte ilk mükemmel sayıyı, dünyanın altı günde yaratılmasını, bereket ve bolluğu sembolize ettiği, insanı şer güçlerden koruyan tılsım olduğu gibi fikirler de öne sürülmüştür.

Yahudi geleneğinde, altı köşeli yıldız motifinin milattan önce VI. yüzyıldan kalma bir mühürde ve Kafernaum'da yer alan bir sinagogun duvar süslemesinde rastlanan erken kullanımlarının özel bir mâna taşımadığı ve dekoratif amacın ötesine geçmediği kabul edilir. Ortaçağ'da daha ziyade kilise süslemelerinde rastlanan bu motifin Yahudi geleneğinde bilinçli biçimde kullanımı başlangıçta Yahudi büyü öğretisini ifade eden pratik Kabala ile sınırlı kalmıştır. Nitekim Ortaçağ boyunca asıl Yahudi sembolü olarak altı köşeli yıldızdan ziyade yedi kollu şamdan (menorah) motifi öne çıkmıştır. Yıldız motifinin Süleyman'ın mühürü ile (hatam Şlomo) ilişkilendirilmesi de yine pratik Kabala'ya dayanır. Talmud'da yer alan bir pasaj, iyi ve kötü ruhların kontrol etmesi için Kral Süleyman'a verilen sihirli yüzük üzerinde Tanrı'nın en kutsal ismi kabul edilen dört harfli YHWH isminin (Tetragrammaton) işlenmiş olduğundan bahsedilir. Süleyman'ın mühürüne izâfeten oluşturulan, büyü veya tılsım özelliğine sahip Ortaçağ yahudi yüzüklerinde ise Tanrı'nın ismi yerine altı köşeli (heksagram), bazen da beş köşeli (pentagram) yıldız işleme kullanılmıştır.

Yahudi mistik geleneğinde koruyucu özelliğinden dolayı mezusa ve muskalarda içleri Tanrı'nın isimleri veya Tevrat pasajlarından alıntılarla işlenmiş olarak sıkça kullanılan altı köşeli yıldız motifi, Dâvûd'la bağlantısından hareketle Alman Yahudileri arasında ve Sabataycı çevrelerde mesihi sembol diye benimsenmiştir. İlk defa Prag Yahudi cemaati tarafından bir nevi millî sembol olarak flama üzerine uygulanan (XIV. yüzyıl) ve sonraki dönemlerde diğer Yahudi cemaatlerinin şancak ve flamalarına da işlenen bu motif, ayrıca Prag dışında İtalya ve Hollanda yahudilerine ait neşriyatta amblem işlevi görmüş, sinagog tezyininde ve mezar taşlarında sıkça kullanılmıştır (XVII-XVIII. yüzyıllar). Aydınlanma döneminde ise Hıristiyan hacına karşılık Yahudilerin sembol arayışına cevap olmuş, XIX. yüzyıldan itibaren Yahudi mistik geleneğinin, bazı Yahudi cemaatlerinin ve sinagogların dar alanından çıkıp Yahudi toplumunun tamamına mal edilmiştir.

Mühr-i Süleyman İslâm inancında, "Kıyametten önce yer altından elinde Süleyman'ın mühürü ve Mûsâ'nın asâsı olduğu halde bir Dâbbe çıkacak ve asâsıyla müslümanların yüzünü aydınlatacak, mühürüyle kâfirlerin yüzünü mühürleyecektir" meâlindeki hadis dolayısıyla girmiş, İsrâiliyat'tan beslenerek ayrıntılı biçimde işlenmiştir. Bu rivayetlerde Hz. Süleyman'ın ateşe, suya, rüzgâra, kuşlara ve hayvanlara hükmetmesini sağlayan yüzük şeklinde tılsımlı bir mühürün sahibi olduğu, cennette Hz. Âdem'e ait iken Cebrâil tarafından Hz. Süleyman'a getirilmiş olan bu yüzüğün üzerindeki altıgen motifte ism-i a'zaman remzedildiği, Hz. Süleyman'ın ism-i a'zama hürmeten bu yüzüğü yalnızca abdesthaneye giderken çıkarıp Âsaf adlı vezirine veya hanımı Âmine'ye teslim ettiği, mühür parmağında olmayınca hayvanlara hükmedemediği kaydedilmektedir. Bir gün abdesthaneye gittiğinde hilkat garibesini bir sahra cinî (ifrit veya dev) Süleyman'ın kılığında girip hanımından mühürü almış, Hz. Süleyman mühürü istediğinde sahtekârlıkla suçlanmış ve kendi kılığına giren devin emriyle

saraydan çıkarılmış, dev onun yerine sarayda hüküm sürmeye başlamıştır.

Hz. Süleyman bir sahil kasabasında balıkçıların yüklerini taşıyarak hayatını sürdürmüş, aradan kırk yıl geçtikten sonra dev bir daha başkalarının eline geçmesin diye mühürü denize atmış, ardından kendisine karşı ayaklanan hayvanlar ve cinler tarafından parçalanarak öldürülmüştür. Aynı günlerde yanında çalıştığı balıkçı, Hz. Süleyman'a hizmetine karşılık para yerine bir balık vermiş, Hz. Süleyman akşam balığı pişirmek için karnını yardığında kendi yüzüğünü görmüş ve onu parmağına takıp saraya gitmiş, orada eski hayatına kavuşarak peygamberlik dönemini tamamlamıştır. Halk arasındaki, "Mühür kimdeyse Süleyman odur" atasözü bu kıssaya dayanır.

Bir sembol olması bakımından Mühr-i Süleyman, Yahudi ve mason ustaların eserlerinde olduğu kadar İslâm tezyinî sanatlarının metal, ahşap, mimari, dokuma gibi pek çok dalında nakış amaçlı kullanılmıştır. Mühr-i Süleyman'a özellikle yapı süslemelerinin göbek motifi olarak sıkça rastlanır. Bulduğu yere şeytanın giremediğine dair halk inancından dolayı taş, ağaç, cam, kâğıt gibi yüzeylerde merkezî motif olarak kullanılmıştır. Yine bu inançla cami, tekke gibi mekânların kubbe veya tavan nakışlarında, kapı kanatları yahut medhal sövelerinde Mühr-i Süleyman desenleri bulunur. Anadolu Selçukluları, Artukoğulları ve İlhanlılar'ın eserlerinde bilhassa kubbelerin kilit taşlarında yer almıştır. Osmanlılar'da ise başta hamam kubbe delikleri olmak üzere mezar taşları, cami tezyinatları, anıtlar ve kemer kilit taşlarıyla çini, seramik gibi mimariyi ilgilendiren hususlarda şeytanı uzaklaştırmak amacıyla; mutfak eşyalarında, çeşmelerde, sebillerde, tas, tepsi ve tabaklarda zehirlenmeye karşı tılsım niyetine; serpuş, tolga başlıklarda güç sembolü; giyim eşyaları ve takılarda hız ve vefk olarak yüzyıllarca kullanılmıştır.

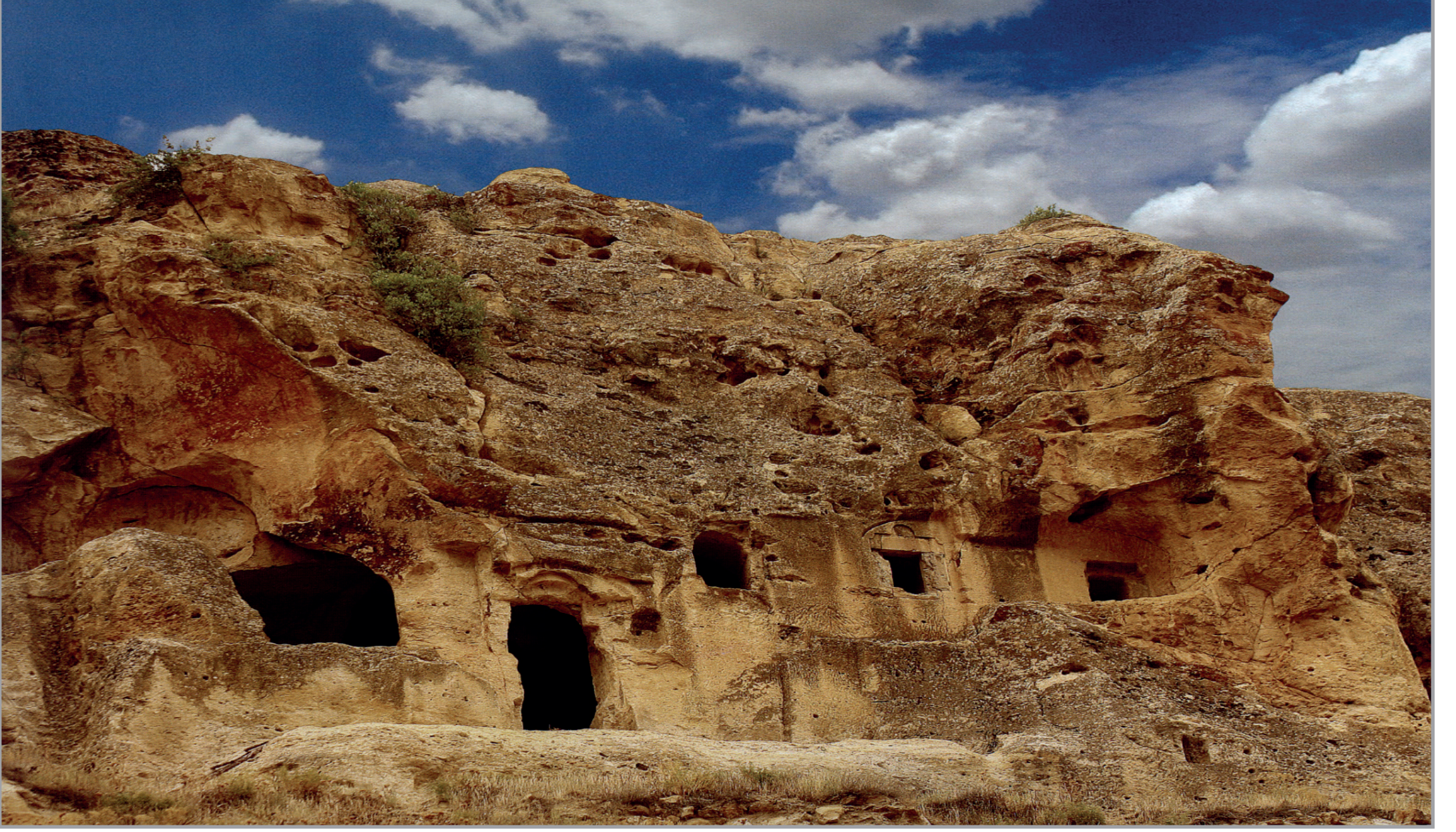
Barbaros Hayreddin Paşa'nın rüzgâra hükmedebilmek için sancağına Mühr-i Süleyman motifi naksettirmesi bu gelenekten kaynaklanır. Devlet fikri ve hükümet etme yetkisi ilk defa Hz. Süleyman'da kemale erdiği için ona bunu sağlayan mühür de aynı güç ve kudreti temsil eder. Bu sebeple Mühr-i Süleyman her şeyden evvel devlet olmanın ve hükmetmenin sembolüdür.

Mühr-i Süleyman eski edebiyatta da kullanılan bir motiftir. Divan şairleri sevgilinin dudağını gerek yuvarlak ve derli toplu biçimi gerekse bütün aşıkları, hatta insanları ve cinleri büyüleyip kendisine râmetmesi veya bütün güzellerin onun ağzına bakması gibi özellikleri dolayısıyla Mühr-i Süleyman'a benzetirler.

Hz. Süleyman'a ait olan ve en eski mühür olma özelliğini taşıyan bu yıldızın her bir köşesinde Yahudi inancına göre İbrahim, İshak, Yakup, Musa, Harun ve Davud Peygamberlerin adı yazılı iken, İslam inancında ise Hz. Süleyman ve mucizeleri Kur'an'da sabit olduğundan simgenin önemi farklıdır. Her şeyden önce bir peygamberi temsil etmektedir. Şer güçlerden koruyan tılsımlı olduğuna inanılan bu mühür için İslam inancında da aynı düşünce söz konusudur. Mühür manevi bir zırh taşımakta, bir nevi kötülüklerden koruyan ilahi bir işaret olarak görülmektedir. Bu nedenle Osmanlı birçok yere kazınmış bu simgeyi. Kâh sancaklara, kâh padişah kaftanlarına, kâh mezar taşlarına, kâh türbelere, kâh cami duvarlarına, kâh kitabe altlarına.

Tarih sizi çağırıyor

Elif ÖKTEM

Yaklaşık 65 metre yüksekliğinde bir kayanın içine oyularak yapılan kilisede bir girişin ve üç mazgal yani içte geniş yer tutmuş dışta ise dar tutulmuş pencerenin olduğunu görüyoruz. İçeriye girdiğimiz zaman zemin kısmının bir kaya kilisesine göre çok düz oluşu bizi etkiliyor. Bununla birlikte gözümüze ilk çarpan sütunlarının tamamen kırılmış ve sadece üst kısımlarının kalması oluyor. Bu durum sütunların taşınmış olabileceğini ifade ediyor. Manastırdan günümüze sadece kilise, şapel ve birkaç küçük mekan kalmıştır.

İnsanoğlu Eski Taş Çağı olan Paleolitik Dönemde mağaralarda yaşamıştır. Mağaralardan inip nehir kenarlarına yerleşmelerinden sonra ise güvenli ve korunaklı yapılar yapmaya başlamışlardır. Doğada bulunan taş, ahşap, saz, kamış gibi malzemelerle tanışan insanoğlu oluşturduğu ilk yapılarda bu malzemeleri kullanmıştır ancak bu malzemelerin bulunmadığı ya da az bulunduğu bölgelerde insanlar arayış içine girmiştir. İlk olarak nehir kenarlarında yerleşim yapan insanoğlu, burada bol miktarda bulunan taşı kullanmışlardır. Taşı zamanla diğer malzemelerle de birleştiren insanoğlu zaman zaman da taşı oyarak da etkili yapılar yapmıştır. Bu yapılardan biri olan Çakırkaya Köyündeki Çakırkaya Kilisesini inceleyeceğiz.

13. ve 14. Yüzyılda Rumlar tarafından yapılmış olduğu düşünülen bu kilise Gümüşhane'nin Şiran ilçesi Çakırkaya (Kelur) Köyü Kozagaç Mevkiinde bulunmaktadır. Kayaların içi oyularak yapılan kilisenin doğu - batı istikametinde sekiz destek sütunuyla 3 nefeye ayrıldığı görülmüştür. Merkezde dört serbest destek üzerine oturan, pandantif geçişli bir kubbenin bulunduğu bu yapılarda temel stilistik

özellik küçüklük vurgusudur. Bu yapı türü bize kilisemizin orta dönem Bizans yapılarından olduğunu gösteriyor. Bu dönemde büyük yapıların yerini küçük yapılar almaktadır. Kentten kırsala göçlerin artmasıyla azalan nüfus ve cemaatin bir sonucu olarak daha küçük yapılar inşa edilmiştir. Bu tip küçük yapıların bir diğer sebebi ise gücü giderek artan aristokrasinin özel ibadethane ihtiyacıdır.

Yaklaşık 65 metre yüksekliğinde bir kayanın içine oyularak yapılan kilisede bir girişin ve üç mazgal yani içte geniş yer tutmuş dışta ise dar tutulmuş pencerenin olduğunu görüyoruz. İçeriye girdiğimiz zaman zemin kısmının bir kaya kilisesine göre çok düz oluşu bizi etkiliyor. Bununla birlikte gözümüze ilk çarpan sütunlarının tamamen kırılmış ve sadece üst kısımlarının kalması oluyor. Bu durum sütunların taşınmış olabileceğini ifade ediyor. Manastırdan günümüze sadece kilise, şapel ve birkaç küçük mekan kalmıştır.

Bir Orta Çağ Manastırı olduğu kabul edilen Kaya Şapel (Hristiyanların tapınak veya kutsal alanı) 1848 yılında Jeremias Georgas adlı bir Piskopos tarafından tekrar fa-

aliyete geçmiş. "Onca yıl aradan sonra şapel nasıl tekrar can bulmuş?" bunu ancak detaylı bir araştırma ortaya çıkarabilir. Jeremias Georgas ismini bile takip etmek bize bazı bilgiler verebilir ve detaylı bir araştırma yapılarak tüm hikayeye ulaşılabilir ancak ilimizde bu araştırmanın izlerini takip edebilecek kadrolu bir arkeolog bulunmamaktadır.

Doğrusu memleketimizde bu kadar tarihi yapılar var mı ve varsa ne kadar korunmuş veya korunuyor araştırmak sonra da gerekeni yapmak vatandaş olarak hepimizin görevidir. Zira turizm gelirlerimizi en çok artıracak olan bize emanet bırakılan bu yapılara ne kadar sahip çıktığımız ve bu yapıları ne kadar koruduğumuzdur. Şunu unutmayalım ki yabancı bir turisti güzel şehrimize; bir tatil macerası yaşamak değil tarihin halen daha keskin kokabilmeyi becerebilen güçlü kokuları çekecektir.

Yolunuz güzel ilçemiz Şiran'a düşerse Çakırkaya Kilisesini görmeden dönmeyin çünkü burada çok nadir rastlayabileceğiniz kadar yıllara meydan okumuş güçlü bir yapı sizi bekliyor, tarih sizi çağırıyor.

Bu sayımıza, dağlara sevdalı, huzuru, heyecanı dağlarda bulmuş, öyle ki; zirvelerdeki bulutlara komşu olmayı istemiş bir doğa adamı Mustafa Akbulut'u konuk ettik. Kendisiyle yapmış olduğumuz samimi sohbeti siz değerli okurlarımızla paylaşmak istedik.

-Öncelikle röportaj isteğimizi kabul ettiğiniz için çok teşekkür ediyoruz. Bize kendinizden kısaca bahsedebilir misiniz?

Gümüşhane'nin Torul İlçesine bağlı, mükemmel doğası ve çam ormanının içerisinde konumlu Cebeli Köyü'nün, Çiçekli Mahallesi'nde dünyaya geldim. İlkokula köyümüzdeki ilkökulle başladım. Köy okulunda başladığım ilkökulu Gümüşhane merkezde tamamladım. Ortaokula ise Kayseri'de başladım, Ankara'da tamamladım. 1978-80 yıllarındaki sıkıntılı dönemlerde denk gelen üniversite hayatım olmadı. 1981 yılında kendi iş yerimiz olan otelde, genç yaşta iş hayatına başladım. 2005 yılına kadar bu işletmeyi devam ettirdim. 2005 yılında otel işini sonlandırdık ve 2006 yılında aynı yerde market işletmeye başladım. Bu işi de 2011 yılına kadar devam ettirdim. 2011 yılında ortağımın vinci hizmetleri veren bir şirket kurdum. Halen iki arkadaş ve ortak olarak bu işi sürdürüyoruz. Hayatımın bir döneminde ise siyasetle uğraştım. 1990 yılından bu güne kadar birçok sivil toplum kuruluşunda başkanlık ve yöneticilik yaptım. 1994-95 sezonunda Emniyet Spor İkinci Başkanlığı, 1999 yılına kadar Gümüşhane Doğan Spor Kulübü ikinci başkanlığını, 1999-2000 yılında ise Gümüşhane Doğan Spor Kulübü'nün başkanlığını yaptım. Bunun yanında 1993-2015 yılları arasında 22 yıl kayak il temsilciliği görevini sürdürdüm. Halen Gümüşhane Dağcılık ve Doğa Sporları(GÜDAK) kulübü başkanlığını yapmaktayım. Evli ve 4 çocuk babasıyım.

-Bu spora nasıl başladınız ilk deneyiminizden bahseder misin?

İlimizin kuzeyi konum itibarıyla dağlık bir araziye sahip. Arkadaş çevremizle hafta sonu pikniklerini yapacağımız yerlere genellikle yürüyerek giderdik. Bu yürüyüşler benim bu spora başlangıcımın ilk evresini oluşturuyor diyebiliriz. Planlı yürüyüş anlamında ilk deneyimim şöyle oldu; Arkadaşımızın güzel bir parkur tavsiyesi üzerine, İlimiz merkeze bağlı Pirahmet köyünden, Köse dağında bulunan Pirahmet yaylasına gitmeye karar verdik. Yolu bildiği için aynı köylü olan rehberimiz eşliğinde yola revan olduk. Rehberimiz çocukken yürüdüğü bu yolu unutunca bizim yaylayı bulmamız bayağı bir zaman aldı. İlk yürüyüşümüzde rahat bir parkurla başlamayı amaçlarken oldukça zorlandığımız 15 km'lik zorlu bir yürüyüş gerçekleştirdik. Sonunda yaylaya ulaştık ama hepimiz bitkin haldeydik. Bu spora başlamamız her ne kadar planladığımız gibi başlamadıysa da dağcılığın doğasında bu var zaten. Dağlarda işler her zaman planladığımız şekilde yürümeyebilir. Neyle karşılaşacağımız çoğu zaman sürpriz olur. O gün bir macerayla başlayan dağcılık serüvenimiz bu gün hala aynı heyecanla devam ediyor.

-Dağcılığı iş hayatınızla bir arada götürmenin çeşitli zorlukları olsa gerek. Bu dengeyi nasıl sağladınız?

İş hayatı ile böyle bir sporu yapmak elbette zor. Benim işteğal ettiğim işler gece geç saatlere kadar kalmayı gerektirecek işlerdi. Dağcılık gibi uzun soluklu sporlarla benim işim tam bir zıtlık teşkil ediyordu. Benim, herkesin istirahate ayırdığı pazar gününü dağlara ayırmaktan başka çarem yoktu. Tabi her zaman böyle olmuyordu. Kamplı olması gereken yürüyüşlerde bir seçim yapmak zorunda kalıyordum. Ya iş ya dağ. İş yerimi kapatarak dağlara gittiğim çok olmuştur. Ama bundan dolayı hiç pişman olmadım. Aksine çok mutluyum.

"Ak Bulutlara Komşu Mustafa"

Röportaj : Engin DOĞRU-İsmail GÜRSES

Tersini yapmış olsaydım kendimle olan barışımı bozmuş olurdu. Bu da bana daha çok kaybettirirdi.

-Dağlarda olmak nasıl bir duygu? Tırmanış sırasında neler hissediyorsun?

Dağlarda alabildiğince özgürlük ve heyecan duygusu içinde oluyorum. Tırmanışlarımız genelde zorlu olur. Bazen sonsuzluğu düşünür bazen de geri dönmeyi hayal edersiniz. Doğada geçirdiğim hayatımın geçmişini muhasebe ederim. Ben zirveleri sevdiğim için çıkıyor, oralarda anlatamadığım çok şey hissediyor ve yaşıyorum. Bu duyguları anlatmaya kelimeler yetmiyor. Ben dağlarda kendimi buluyorum. Yani kendimi hissediyor, huzurun uç seviyesine çıkıyorum. Tırmanırken kesinlikle dönüşü düşünmediğimiz bir duygu ile hep ileriye, zirveyi görme arzusuyla yürürüz. Bu hırsla nefesiniz yetmese, gücünüz bitse de o zirveyi görme duygusu sizi hep zinde tutuyor. Zirveye ulaştınca da o duygu anlatılır gibi değil. Yaşamak lazım.

-Bildiyimiz kadarıyla Gümüşhane'de başkanı olduğunuz bir dağcılık kulübünüz var. Bize kulübünüzden bahsedebilir misiniz?

Evet, GÜDAK doğasever bir grup arkadaşımızla birlikte 2009 yılında dönemin valisi Sayın Enver Salıhoğlu'nun desteğiyle kurulan bir kulüp. Kurulduğu günden beri Gümüşhane'de çıkmadık dağ, gidilmedi yol bırakmayan birçok doğaseveri bünyesinde barındıran, tanıştıran ve kaynaştıran kulüp. Ben kulübümüze için "GÜDAK dağları duble yol yapan kulüp" diyorum. GÜDAK şu an sosyal medyada 1416 üyesi olan doğayı seven, hafta sonunu dağlara ayırırım diyen herkese kapısı açık olan bir kulüptür. Kulübümüze üye olan, yürüyüşlerimize katılan herkes, insanla doğa arasında nasıl bir denge kurulmalı, doğaya, tabiata nasıl davranılmalı noktasında uyguladığımız yöntemleri de öğrenmiş oluyor. Kulüp bu yönüyle insanların biriken enerjisini deşarj ettiği gibi bir nevide eğitici bir rol üstlenmektedir. Ben GÜDAK üyesi ve yöneticisi olan bütün arkadaşlarımla gurur duyuyorum.

-Dağcılığın haricinde başka spor dalları ile de uğraşıyor musunuz?

Evet, dağcılığın yanında kayak sporuyla da ilgiliyim. 1990 yılından beri çok severek kayak yapıyorum. Zaten dağcılıkla kayak birbiriyle iç içe bir spor dalı. Daha önce belirttiğim gibi 22 yıl gibi bir sürede kayak il temsilciliğim oldu. Futbola ilginim ise sadece yöneticilik yönüyle oldu.

-Tırmanış öncesinde dağ için nasıl hazırlık yapıyorsunuz? Faaliyetlerinizde ne tarz kıyafetler giyorsunuz?

Yürüyüş ve tırmanış öncesi faaliyetin zorluğuna göre hazırlıklarımız elbette oluyor. Gününbirlik yürüyüş yapılacaksa bol ve rahat bir kıyafet, ayak bileklerinizi içine alacak bir bot, acil ihtiyaçlarınızı içine koymak için bir sırt çantası, bir baton, yağmurluk, enerji verecek gıdalar en asgari düzeyde yanınızda bulunması gereklidir. Eğer Ağrı Dağı gibi bir zirve tırmanışına gidilecekse -30 dereceye dayanıklı 5 mevsim çadırı, en az -10 konfort uyku tulumu, giysi olarak kayak kıyafetleri, ayakları soğuktan koruyacak özel bot, kışlık eldiven,

bir de kulaklarınızı dondurma riskiniz çok yüksek. Bunları koruyacak sağlam materyallerin olması lazım. Ayrıca güneş ve kar gözlüğü, buzul geçişlerinde kullanılmak üzere krampon, dağcı kazması, yardımcı ip, kaç gün kamp yapılacaksa o kadar gıda. Bu eşyaları koyacak en az 40 kg'lık sırt çantası hazırlamak gereklidir.

-Dağcılık, riski yüksek bir spor dalı, tırmanışlarınızda önemli bir tehlike atlattınız oldu mu?

Gümüşhane ekibiyle ilk kez Kaçkar zirvesine tırmanışa gitmiştik. Bize il temsilcisi rehberlik etti. Biz normal olarak kalkıp sabah 07.00'da yürüyüşe başladık. Fakat yürüyüşe başladığımız da baktık ki, Kaçkar'ın kuzey tarafından kapı diye tabir edilen bölgeyi geçmekte olan bir grup var. Bir kısmı da zirveye yaklaşmıştı. Belli ki bu grup gece yola çıkmış. Kaçkar'ın zorluğu şu; Kuzey cephesi kaya tırmanışı gerektiren bir yapıya sahip. Dolayısıyla kaya düşme riski bulunuyor. Dönüş yapan gruplar tırmanış yapan gruplara üstten taş yuvarlayabiliyorlar. Bu ciddi yaralanmalara sebebiyet verecek bir durum. Üstten iniş yapan İranlı grupla birbirimize yaklaştıkça korktuğumuz başımıza geldi. Bizim gurup tırmanış yapan yaklaşık 25 kişi ve yukardan gelen İranlı grupla birbirimize yaklaştıkça taş yuvarlanmaları başladı. Biz taş sağanaklarından sote yerlere gezlenerek bir şekilde kurtulduk. Zorluğu görünce çıkamayacağını anladığımız birkaç arkadaşımızı gruptan ayırarak biz zirveye doğru devam ettik. Haziran ayı olmasına rağmen dağda müthiş kar yığınları vardı. Biz karın yanını dolaşmayı tercih ediyoruz. Rehber üstten aşağı gelen gurup tan kişi direkt karın üstünden aşağıya inmeye çalıştı. Bizde altta arkadaşlarla yorulduk dinleniyorduk. Onun geldiğini görünce kayabileceğini düşünerek tedbir aldık. Ve adam kaymaya başladı, yukarıdan aşağıya hızla geliyordu. Bize vurup, bizimle beraber oradan uçuruma gitme riski çok yüksek. Ama gelen bir can, onu kurtarma istediği de var. Biz önünden kaçmayı yani kolayı seçmedik, kendimizi de riske atarak, ama kendimizi sağlam yere yapıtırtarak onun önüne siper olduk. Bize gelsin vursun, dursun diye düşündük. Ya bize vurup hep beraber aşağıya uçacaktık. Ya da durdurmayı başaracaktık. Ama biz kendimizi epey sağlama almıştık. Karın üzerine yapıtık. O anda geldi bize vurdu, onu yakaladık. Allah'a şükür onu durdurabildik. Kendine geldi, epey korkmuştu. O bizim dilimizi, biz onun dilini anlamıyoruz. Sarıldık, birbirimize teşekkür ettik. Dağcılık hayatımda en riskli seyahatlerimden birisiydi. Uçurumdan düşseydik ölüm riski yüzde yüz. Kaçkar'ın kuzey rotasında düşmeyeceksin!

-Son olarak dağcılık ve doğa sporu yapmak isteyenlere tavsiyeleriniz neler olabilir?

Doğa ve dağları kurallarına uyarak ziyaret edelim. Gittiğimiz yerlerin dengesini bozacak kirlilikler bırakmayalım. Doğa ve dağlar kurallarına uyarisan iyi bir dost, eğer dengesini bozarsan ceza vermekte çok acımasız bir düşman olabilir. Tüm doğa ve dağ sevdalılarına selam ve saygılarımla.